

SLOVENKA

GLASILO SLOVENSKEGA ŽENSTVA

Zvezek 23.

V Trstu, 8. novembra 1898.

Letnik II.

Meseca oktobra se je obhajal god teh-le slovanskih imen:

2. Bogoljub, 4. Stanislava, 15. Radislav, 23. Živka, 28. Mila.

Meseca novembra pa sledeči:

3. Bogomila, 7. Zdenko, 8. Bogomil, 9. Božidar, 13. Stanislav.

Slovenke, dajte svojim otrokom le slovanska krstna imena!

Otožnost. *)

Ruski zložil N. Ogarjev.

Dni bivajo, ko duša ti je pusta,
Ni mislij, čutstev ni... Molčijo usta.
Veselje, žalost — zdaj ti je vse eno...
Len, truden si, za delo ne nobeno.
Zaman bi iskal prave hrane duhu.
Ves svet očem se studi, gabi uhu...

Le dolgčas, dolgčas davi te, tišči.
Življenje — kaka muka se ti zdi!
Kam bežal bi, si prsi olehčat?
Glej, noč prihaja ... v postel, brže spat!
Prekrasno! Tiho vse, nikjer ni luči...
No spanja ni, in tema te le muči...

Prevedel (l. 1897.) A. Aškerc.

Vrnitev.

Naslajaje se z divnimi spomini
Pospravljala prtljago sem doma...
Pozabila li nisem nič v tujini?
Ne, res ne... tu stvar je ta in tam je ta...

A nekaj sem pa vendarle zgubila...
Bog zna, če se mi vrne ali ne!
Oh, kaj na potovanju sem pustila!
Srce... oh, svoje lastno sem srce...

*) Хандра = slaba volja, pobitost, čemernost, puščoba, potrnost, otožnost (Spleen).

Prevoditelj.

Srečanje.

Souvenir. Spisal Karol Dolenc.

ilo je neke sobote predpoludne sredi oktobra meseca
Vračal sem se s potovanja. Na znani južnoštajarski postaji sem moral izstopiti ter čakati na drug vlak.

Hladno je bilo.

Pasažirji, ki so čakali kakor jaz zveze — na kolodvoru se križajo tri proge — so bili večinoma ali v topli restavraciji ali v čakalnici. Bili so sami navadni obrazi ter me niso nikakor zanimali, ali mi celó imponirali.

V čakalnici sem odložil prtljago ter si površno ogledal potnike, v restavraciji sem izpil čašo piva in šel sem na peron.

Skoro zeblo me je. Zapel sem si svršnik ter si ogrnil čez še havelok.

Vreme jé bilo dolgočasno, uprav jesensko. Naletoval je droben, gost dež ter močil strehe vagonov, ki so stali v postaji. Drobne, goste kapljice so enakomerno in enozvočno škrabetale ob šipe peronske strehe. Pred restavracijo I. in II. razreda je bila šipa v oknu strehe počena. Skoz rozpoklino je polzela deževnica, in od hipa do hipa je kapnila debela kaplja na peronska tla ...

Dolgočasil sem se. Da bi si olajšal čakanje, sem se silil z zanimanjem gledati delavce, kako so prerivali vozove. Bral sem patentična naznanila na zidu, ogledoval si reklamske fotografije različnih kopelj in letovišč. A vse to me ni zanimalo. Vse to sem videl že čisto in čisto ob istem zidu, na istem mestu. ...

Asistent Potočnik — nekdanj je bil v zavodu eno leto pred menoj — vitek, mlad mož, prijetnega obraza in majhnih brkic, je prišel iz pisarne naravnost proti meni.

Na lažno se je dotaknil z dolgimi prsti rdeče kape ter me začel izpraševati, od kod in kam. Oživela sva oba in govor nama je tekla neprisiljeno in prijetno ...

Bila sva še v živem in zanimivem razgovoru, ko zažvižga vlak.

»Sluga! Srečno pot!« mi je klical prijatelj, stiskajoč mi roko.

»Z Bogom!«

Šel je sprejet vlaka. Jaz pa sem ostal še na peronu. Vlak, s katerim sem mislil odriniti, je imel priti še le v kakih osmih minutah.

Malomarno sem spet stopal po peronu, motreč izstopajoče pasažirje. ...

Hipoma sem obstal. Srce mi je nemirno zadrhtelo, v žilah mi je burneje zaplala kri ter mi z močnim, vročim navalom silila h glavi.

Iz kupeja II. razreda je stopila dama kakih petinštiridesetih let, za njo pa vitko, približno devetnajstletno dekle, oblečeno napol poletno napol zimsko. Obraz — ovalen, pravilen in nežen — je bil nekoliko blede. S to bledostjo je bila v krasnem kontrastu češnjeva rdečica mehkih ust in ogljena črnina svilnih obrvi, ki so se v krasnih polkrogih bočile nad velikimi, sanjavo zročimi očmi. Nos je bil malce zakrivljen. A to ni kazilo lepote obraza; baš nasprotno, dajalo mu je nekaj antikega, grškega ter je vtiskalo celi fiziognomiji značaj odločnosti in energije...

Potniki so hitro izginjali v restavracije in čakalnice. Le pred restavracijo III. razreda je par italijanskih delavcev, vračajočih se v domovino, zasedlo pripravljene klopi.

Starejša dama — mati mlade deve — je tudi izginila v postajo. Šla je najbrž po vozne listke za drugo progo.

Gospodičina je stala sama ob nizki, železni ograji med peronom za II. in III. razred.

Mene ni opazila. Zrla je v nasprotno stran. Pričakovala je pač matere.

Polagoma, z utripajočim srcem sem se ji bližal.

»Anka!«

Tiho sem izgovoril njeno ime. Iznenadena je okrenila glavo v to stran.

Zadrhtela je. Spoznala me je.

Rdeče ustnice so ji vstrepetavale. Fino, skoro prozorno lice ji je za hip še bolj obledelo. Potem pa ga je zalil tok krvi, da je bila rdeča še po mehkem vratu dol do visoko zapete obleke. Veka so se ji za trenutek razširila. Gledala me je z velikimi, plamtečimi očmi. A kaj so te oči značile ljubezen ali sovraštvo, hrepenenje ali pa željo po maščevanju, tega nisem mogel uganiti. Bile so globoke in zagonetne kakor temno planinsko jezero...

Počasi so se ji dolge svilne trepalnice spet zakapljale. In ne da bi spregovorila besedico, je stopila za korak nazaj...

Nepremično, s sladkim užitkom sem zrl v krasni njen obraz. Videl sem, kako se ji nemirno dvigajo prsi, spoznal sem, da se bori sama s seboj — in razpaljen od silo zatrte, a z elementarno močjo spet oživele ljubezni in vroče strasti sem zašepetal še enkrat — drhteče in proseče:

»Anka!«

Nervozno je dvignila majhno, orokavičeno roko — kakor bi se me hotela na ta način obraniti. Nosnice so ji od razburjenosti podrtavale. Dolge, mehke trepalnice so se ji spet za hip dvignile in iz črnih, nikakor več sanjavo zročih oči me je zadel pogled, da sem zatrepetal. To je bil uničujoč blisk. In v njem je bilo celo morje očitanj in bridkih obtožb; iz tega pogleda je navalilo náme vse ono gorjé, katero sem ji nabremenil jaz, vse ono trpljenje, ki sem ji ga zakrivil jaz. Leden in vendar tako paleč, žalosten, a zajedno skoro sovražen je bil ta pogled. In niti najmanjši žarek ni šinil iz njega v mojo dušo, niti iskrice upanja ni vrgel v moje drhteče, koprneče srce ...

Povesil sem pogled. Ona pa je zašepetala s stisnjenim, skoro sikajočim glasom:

»Najina ljubezen je mrtva!«

In kakor bi se me bala, je planila mimo mene. Šum njene obleke mi je kakor vihar udarjal ob razburjene možgane ...

Dvignil sem oči ter zrl za njo. Z elastičnimi, hitrimi koraki je hitela nasproti materi, ki je ravnokar prišla spet na peron ...

Meni pa so se šibila kolena od razburjenosti. Tresel sem se kakor v mrzlici. Moral sem se oprijeti ograje ter se opirati ob njo.

Moj pogled pa se je vpiral kakor pogled pleneče zveri za Anko, kakor bi hotel z očmi požreti, vpepeliti, uničiti to stasilo, klasično telo — —

Vlak je zažvižgal.

Z naporom sem se toliko ojačil, da sem stopil v čakalnico po prtljago.

Mehanično, napol nezavesten, kakor bolan ali pijan sem vstopil.

Vlak je spet zažvižgal ter se začel polagoma gibati.

Skoz okno nisem pogledal — Čemu? »Saj je najina ljubezen mrtva!« ...

Ob steklo okna je tiho udarjal dež. Vlak je enakomerno drdraje hitel svojo pot.

Utrujen sem se naslonil na blazine v kot kupeja. Zamislil sem se ...

Zamislil sem se v oni dan pred par leti, ko sem jo prvič videl ob priliki neke veselice na deželi.

Spominjal sem se, kako sem se proti večeru šetal po bližnjem gozdu. V neki dolinici je stal ob kraju gozda star, že napol podrt mlin. In tamkaj pri jezu je stala ona ter zamišljeno zrla v čisto, kristalno vodo. Ko sem stopil na golino, se je okrenila ter me zapazila. Nazaj torej nisem mogel in tudi nisem — želel.

Ne vem, kako je prišlo — a hipoma sem jo z močnimi rokami pritisnil ná-se.

In ni se branila. Zardeli obraz se je skrival ob mojo ramo, in njeni mehki lasci so mi božali vroče lice. Potem pa ...

Toda čemu ti spomini! — To vse je bila neumnost, bil je greh, ker jaz ne bi smel več ljubiti!

Toda! — Bil sem človek, slab človek. Ona pa me je ljubila! —

Drugi dan sva se morala ločiti. Videla se od tedaj nisva več.

A ljubila sva se. Vsaj pisala sva si tako. In pisala sva si često!

Par mesecev je preteklo v tem snu.

A zvedeli so o najini tajni. In prisiljen od usodnih moči, ki so bile močnejše nego jaz, sem ji nekega dne vrnil pisma ter jo prosil, naj ne piše več, ker je — »najina ljubezen mrtva!«

Ha ... ha ... dete moje, ni bila mrtva! A veš li, kaj pomeni besedica: »M o r a š!« Veš dete moje, kaj se pravi, zatajiti samega sebe in vse svoje mišljenje in vse čutenje in vse hrepenenje, ker drugi tako hočejo, ker nas sicer pahnejo brez milosti in brez pomoči v življenja razburkano morje, kakor vrže mornar ničvredni, nerabni zamašek od steklenice žganja v morja širno vodovje, kjer blodi izgubljen — nezmožna igrača svojevoljnim valovom ...

Anka ... Anka! — Čemu danes te besede!

Jaz sem nedolžen, jaz sem brez krivde ... Toda ... tudi ti si nedolžna, tudi ti si brez krivde — —

Danes sva se srečala drugič v življenju — nemara zadnjikrat. A bodi! —

Stisnil sem se tesneje v kot.

Prisluškaval sem škrebļanju dežja ob okno. Bilo je, kakor bi sinica trkala s svojim majhnim kljunčkom ob okno, češ, odprite mi?!

Prisluškaval sem enakomernemu, otlemu drdranju vlaka. In bilo mi je, kakor bi mi zvenel iz njega v užaljeno dušo enozvočni, brezsrčni refrên:

»Najina ljubezen je mrtva ... mrtva ... mrtva!«

In čutil sem, kako mi je v prsih polagoma kamenelo nekdanj mehko, čuteče srce ...

Črni šal.

(Puškin.)

Kot blazen oziram na črni se šal
In v dušo zajeda se bridka mi žal.

Ko bil lahkoveren sem, mlad in vesel,
Za mlado sem Grkinjo strastno se vnel.

Vse dala bi deva prelestna zamé,
A skoro doživel sem črnega dne.

Prijatelje sklical sem v gosti nekdej.
Kar žid mi nesramen potrka skrivaj.

Ti z drugi piruješ, (šepetne), a znaj,
Da Grkinja tvoja te vara sedaj.

Zlatà sem mu dal in ga jedko preklel,
Služabnika vernega s sabo sem vzel.

In šla sva z rezgàtnima konjema v skok;
In duh mi je molčal v gorésti globok.

In komaj zagledal sem Grkinje prag,
Ugasnil ves čut mi je gorek in blag.

V samotno me sobo je pahnil obup —
Armenec je nánjo prižemal poljub.

Ves svet je izginil, zazvizdal je meč,
Zlodejec poljuba prekinil ni več.

Dalj časa teptal sem brezglavo telo,
Bledé in molčé ostrmeval na njó.

Še pomnim tekoče krvi ter prošnje —
Ljubezen in Grkinja — mrtvi obé.

Šal črni sem snel iznad njenih oči,
Krvavo orožje obrisal krvi.

Služabnik, ko svet je na večer pospal,
Telesi je vigel v podunavski val.

Poslej več ne ljubim prelestnih oči.
Poslej ne poznam več veselih noči,

Kot blazen oziram na črni se šal,
In v dušo zajeda se bridka mi žal.

Anton Medved.

Prijateljska pisma uredništvu „Slovenke“

Píše Márica II.

VI.

Slavno uredništvo!

es čudna so pota Božja! Tega pa še menda nihče ni skušal v življenju, da bi si sam odgovarjal na svoja pisma. Skoraj gotovo se sicer nadejam, da se odzovejo veleecenjene naše dame mojemu predlogu v zadnji »Slovenki«, ker sem — dobro poznaoč žensko naravo — v členu »Žensko vprašanje« zapisala nekaj izzivajočih stavkov. Menila sem namreč, ako ničesar drugega, vsaj boj jih bo mikal in jim potisnil pero v roko. V slučaju pa, da sem se motila, pišem Vam, veleecenjena gospica urednica, to pismo spet jaz.

Torej o »ženskem vprašanju«! Dandanes, ko ima vsak narod, vsak stan svoje »vprašanje«, zakaj bi se ne lotile i me svojega, katero ni nič manj važno in pereče od drugih. Dá, še celo trditi si upam, da je najvažnejše, kajti bodočnost človeštva leži v naročju njegovega naraščaja, katerega prva, za vse življenje merodajna vzgoja zavisi od matere — ženske. Čim sposobnejša je mati za izvrševanje svojega poklica, tem več nam je pričakovati od bodočnosti. Vsak človekoljub mora biti za popolno emancipacijo ženstva na vsi črti, žena mora doseči popolno enakopravnost z možem a vedno oziraje se na njen naravni poklic in vpoštevaje povzdigo družinskega življenja. Saj obitelj je steber, na katerem sloni ves svet.

In dasi nas moški spol pobija povsod, češ, ker se mu javljamo kakor »konkurentke« njegovih sil, vendar nas to ne sme oplášiti. Začetek je vsak težek, a brez znoja ni kruha! Nasprotnikov imamo res nebroj, a. cvet inteligence, naši največji misleci so na naši strani, le žal, da nobeden teh ne zastavi svojega peresa za naše pravo! Tiskana beseda, podkrepljena s slovitim imenom, ima dandanes imenitno ulogo in največ uspeha, končno tudi radi tega, ker ji je odprt svet s pomočjo časnikov do poslednjega gorskega zakotja.

Bolj pa nego temu, da so omikanci nasprotniki našega gibanja, čudim se nazorom, katere goji narod o nas. Dá, dá, nepokvarjena preprosta masa narodova je spas človeštva sploh. Poslušajte, gospica urednica in strmite kakor jaz, ko sem se pogovarjala z nekim kmetom. Govorila sva med drugim tudi o njegovih otrocih. Pravil mi je, da ima jednega sinčka, katerega. mora pa vzlic temu, da je mlajši nego njegove sestre, imeti grozno v strahu, drugače bi se punicam

slabo godilo poleg njega, ker preveč kaže svojo gospodoželjno moško nrav. »Dà, dà«, dejala sem mu jaz, »dekle je uboga stvarica na svetu, kamor jo človek potisne«. »Res«, rekel mi je kmet, »ko gledam doma svojo gospodinjo, kako mora biti zjutraj prva na nogah, zvečer gre poslednja v posteljo, povsod mora biti navzoča, zdaj v kuhinji, zdaj na polji in s kakšno potrpežljivostjo prenaša vse težave, mislim si pač večkrat: »Žena, žena, kako si uboga, vrhu tega pa še moraš biti možu pokorna«. Veste, kar presenečila me je ta njegova izjava in želela sem si le jedno, namreč to, da bi ga bili slišali vsi naši nasprotniki in po sili izobraženci ter se sramovali svojih tesnosrčnih nazorov.

Zakaj pa ima narod sočutje s svojo ženoj? Prav zaradi tega, ker vidi, kako se ubija z možem za vsakdanji kruhek, ker jo pozna kot požrtvovalno mater in verno družico v zakonu. In kaj je naredila višja kultura iz naših moških? Narobe svet... prav radi tega, ker se tudi hočemo postaviti na lastne noge, ker si hočemo same služiti kruh, stavijo se nam po robu in nas devajo v nič.

Samostojna mora biti žena in samozavestna, ker drugače ne more vcepljati samostojnosti in samozvesti v otroška srca, ako njej nedostaje teh dveh glavnih opor značajnosti.

Dà, tudi slovenska žena mora doseči popolno enakopravnost z možem, a prej se še mora pripravljati na njo! Kako pripravljati?! Dà, to je vprašanje! Med narodom se mi vidijo kakor poklicane za to važno nalogo učiteljice. Kar so poučni kurzi za ženstvo po mestih, bili bi lahko poučni nedeljski sestanki na kmetih. Samo požrtvovalnosti treba, kajti to bi se moralo delati vse brezplačno, sprva možno tudi brez malih uspehov. Požreti bi se morala marsikatera pikra beseda, v žep vtakniti brez oporekanja zasmehovanje, a prepričana sem, da bi se končno ženstvo cele župnije ogrelo za tako učiteljico-dobrotnico. Stvari bi se bilo treba lotiti le na pravem koncu. Koliko bi se lahko storilo na tak način za narod! Dela bi res bilo mnogo in napora, a delo je naša rešitev! A kje vzeti takih učiteljic? vprašali me boste, gospica urednica. Prosim, dovolite, da molčim!...

Po mestih bi se pa morale deti dame skupaj, da bi poučevale in probujale ženstvo iz nižjih slojev, dokler se ne popnemo do posebnih kurzov za nižje sloje, kakoršne imajo n. pr. na Dunaju in v Pragi. Širiti bi se morala slovenska knjiga, voditeljice same bi se pa tudi morale bolj brigati za njo nego doslej. Študij nam manjka in pa človekoljubnosti, zaradi tega nam pa tudi nedostaje voditeljic. Marsikatera Slovenka bi nam lahko pomagala, a Boga mi za...

»božji lon?« »Nesi ga v davčni urad, če ga sprejmejo«, dejal je nekadašnji kmet umazancu, dobivši od njega za storjeno uslogo »Bog lonaj« namesto drobiža ...

Narodni davek je dandanes velik, sosebnost pa v malih narodih pride več na posameznika nego v velikih. Pa kaj za to! Saj gre za nas, za naš narod! Blagor tistemu, kateri mu more služiti! Ako ne z denarji, naj ga podpira na drug način. Naj se odzove svoji dolžnosti s tem, da deluje zanj po svojih močeh. Z dejanjem, z besedo, s peresom! Najlepše plačilo za vsacega je vendar zavest, da je pomagal narodu. Pokopljimo zavist in sebičnost, vsi za enega, eden za vse in med temi gotovo nočemo poslednje biti me ženske!

Vsem tistim moškim pa, ki so v nas Slovencih zoper nas, priporočam prav toplo, naj bolj proučavajo socialne probleme in naj se uče od drugih narodov, koliko je vredna ženska. Ni še dolgo tega, kar so ji odrekli zadostno kvantiteto možgan za višjo neobrazbo, a to je že za nami. Potem so prišle na dnevni red njene slabe telesne moči. Skušnja je pa pokazala, da ženska s svojimi slabejimi močmi dosega vsaj iste uspehe kakor moški, kjer se pojavi kakor tekmovalka njegovega delovanja. Kaj pa je torej največji strah! Hm, ženska je nevarna moški sreči radi tega, ker opravlja isto delo za manjšo plačo. Kedo pa je kriv, da se žensko delo nagraja slabše od moškega? Moški sami, ker hočejo tako, da se jim njihov trud vzpričo večjih telesnih sil plačuje boljše nego ženski, čeprav se lahko ponaša v mnogih slučajih ženska s svojimi slabejimi silami z boljšimi uspehi nego moški. Gotovo je v interesu vseh moških, ako zaščitišajo in zahtevajo enakopravnost za ženske, ne pa da jih prezirajo kakor manj vredne. Ako se delodajalci prepričajo, da jim ženska moč za manjšo plačo nadomesti dražjo moško moč, seveda tedaj postane ženska moškemu nevarna tekmovalka v toliko, da se bodo morali i moški zadovoljiti z manjšo plačo ter da se ne bo oziralo več na njihove večje ali manjše potrebe, temveč le na jednako delo. Zatrete nas ne morejo več in poslati nas nazaj v ... kuhinjo. Jednakopravnost moramo doseči in jo tudi dosežemo prej ali slej, ker zahtevajo to božje in človeške postave, ker nas silijo današnje socialne razmere, da se osvobodimo, da ne bomo navezane izključno na trmo tega in tega, kedar bi nas hotel »oskrbeti« ... Seveda se moški lahko iznebe na najradikalnejši način ženskega tekmovalstva na ta način, ako vprežejo takoj sproti vsako tekmovalko v zakonski jarem, a to seveda ne gre, kajti veliko je poklicanih, a malo izvoljenih, življenje je drago in seveda, žena ni za drugo, nego da pomaga možu trositi denar, kaj ne? O ne, vsaka ne, sosebnost pa taka ne, katera si upa živeti ob svojih lastnih žuljih.

Daleč, daleč smo še nazaj, a tako konservativno kakor proti ženstvu, ne postopa se proti nobeni novi ideji. Nazori se pa gotovo razjasne s časom našim nasprotnikom in ženstvu vremena! Kar je dobrega, mora prodreti in tudi ženstvo zmaga in doseže svoj smoter, katerega se prav za prav šele temno zaveda. Polagoma, v razmerju z naravnimi potrebami, a tem bolj gotovo in zdravo razvijal se bo naš napredek, ki bo za to tudi premišljen in blagonosen.

Pesni.

I.

V beg podijo se oblaki
In jesen odnašajo,
Divjim krikom nad vasjo se
Vrane oponašajo ...

V prsa čuden strah mi lega,
In srce želi drugam ...
Tam ob morji cvete pomlad,
Palme solnčijo se tam.

In valovi šepetajo
Zvezdam bajke čarobne;
Tam bi dušo mi objele
Sanje sladko žalobne.

II.

(Naposled . .)

Pa plamteča solnca mrejo,
Zvezde se utrinjajo,
In življenja zlati dnovi
Brez sledu izginjajo.

Naposléd i nama v prsih
Ogenj ta se vpepeli,
In srce nama zastane
In oko nama zaspi. —

III.

(Laži.)

Tudi teh se izpovejmo
Brezštevilih vseh laži,
Ki smijo se nam na ustnah,
Ki rose nam iz oči —!

Često bol duši te v srci,
Pa ti jasen je obraz ...
Ravnodušno izpovem se
Te laži vam zdaj i jaz ...!

Vi pa, dragi, izpovejte
Se mi, kolikrat oko
V boli se vam je topilo,
Ko je v srci — ni bilo!

Vida.

Dan vernih duš.

Spisala „Z.“

rak se polagoma spušča na mirno tiho vas, veter jadikuje
čez plan, meče zadnje liste raz orujavela drevesa in tožno
vzdihla mej vrhovi resnih smrek.

»Blagor mu, kdor se spočije,
V črni zemlji v Bogu spi,
Lepše solnce njemu sije,
Lepša zarja rumeni«.

Burja stoka nad vasjo, nad njo na griču pa se svetlikajo beli zidovi cerkve, ogromni in grozeči v negotovem svitu jesenskega večera. Zadaž na obnebu vspenjajo se temni oblaki v fantastičnih kopah in prepenjajo nebo s svojimi sivimi zastori.

A kaj miglja gori na griču krog cerkve!? Tu lučica, tam spet jedna ... dve ... pet, šest ... vse polno! In njih slabi, medli odsev pada na pozlačene križe, na priprosto izklesane spomenike in pojema nad zastarelim zidom vaškega pokopališča. Mej grobovi poklekajo posamične temne osebe in njih obris se v medlem svitu malih svečic negotovo rišejo iz tmine.

Zdajci se oglasijo zvonovi; v dolgih, zategnjenih, tožečih glasovih plove njihov odmev nad dolino in se izgublja v tajnem zdihu v gozdovih. In človeku se zdi, kakor da v polnem nasičenem glasu zvona sliši jek vzdihov umrlih in resne zvoke mrtvaških žalostink.

Dolí iz vasi stopajo goste gruče k cerkvi, nemo hite po potu in pobožno prestopajo prag Božje hiše.

Nemirno trepeče večna luč pred altarjem, v poševnih refleksih poigrava na tabernakeljnu in obseva mili obraz žalostne Matere Božje na oltarnej sliki. Nekaj sveč brli še po cerkvi in njih medli žarki bore se tajno s polutemo, ki napolnjuje cerkvene kote in jo zavija v svoja molčeča skrivnostna krila.

Sveto spoštovanje navdaja srca vernikov in vroče molitve jim puhte k Bogu. Na prižnici kleči duhovnik in moli rožnivenec. »Usmili se vernih duš v vicah«, razlega se glas po cerkvi in iz polutmine odmeva vsklik množice: »Bog, usmili se jih« in pobožno, iskreno in proseče nadaljuje glasovi: »Sveta Marija, mati Božja ...«

Zunaj na pokopališču brle lučice, veter piha nad njimi, raznaša jek molitev, ki odmevajo iz cerkve čez grobišče, skrivnostno šepče nad križi in žalostno toži krog mrtvašnice.

Molitve utihnejo, odmev korakov pojema, lučice ugašajo, na nebu podè se oblaki, veter pa vzdihla nad grobovi tiho, tožno ...

Oh ta resni, žalostni finis Vseh svetnikov. — — —

In drugi dan zopet vre množica k cerkvi, pobožno moli pri zadušnicah in plače na grobovih.

Sredi cerkve stoji oder, sveče gore okrog in svečenik stoji pred njim, moli, kropi in poje pretresujoče mrtvaške molitve.

Pač marsikaka krsta je že stala tu sredi cerkve, in že marsikdo je ležal v njej. Svečenik mu je pel, strežniki so škropili, okrog pa so jokali, oče in hči, mati in sin, brat in sestra.

Zunaj na pokopališču se vse tare ljudstva. — Kdo-li je tako srečen, da mu še nobeno drago srce ne prhni v hladnem grobu, kdo-li le ne objokuje milega sorodnika, blagega prijatelja ali dobrega znanca?

Oh, koliko gomil, druga tik druge, vrsta za vrsto...! Koliko jih pač že krije ta težka prst, ta orujavela trava!?

Tu kleči stara, šibka ženica. Polagoma ji drsi molek mej prsti, a oko ji plava v solzah, zdaj pa zdaj utrne svečico, ki gori pred njo ali s tresočo roko pogladi venec iz smerečja, v katero je nataknila par belih papirnatih cvetk. — Sin ji počiva pod tem koščekom zemlje, ki ga ona tako nežno čisti in varuje. Lansko leto ji je zbolel. Predelal se je v gozdu, dobil vročnico in umrl, umrl, kakor so ji že pomrli vsi, katere je ljubila. — Samo njega je še imela, njega edinega na svetu. Kako je bil lep in kako mlad!... Kako je vedno skrbel za njo, za svojo ostarelo, slabotno mater! — In zdaj že spi smrtno spanje, zdaj že tu-le čaka nje. — In starki se udero solze po upalem licu, ustne pa ji šepčejo: »O Gospod, daj da pojdem kmalu za njim, tja k Tebi v nebesa!

Glej in tudi tu gomila! Pet otrok se suče krog nje. Vsi šibki, majhni, najmlajši jedva, da zna hoditi. Večja deklica je prinesla v predpasniku nekaj belih kamenčkov in rudečih jagod babjega zoba. Molče strese svoje bogastvo na gomilo, otroci pokleknejo na okrog in s premrtimi ročicami jamejo kinčati grob: okrog dve vrsti rudečih jagod, sredi pa križ iz belih kamenčkov. Tako resno opravljajo svojo delo, tako so zatopljeni vanj, da se ne menijo za veter, ki jim mrzlo brije krog lic. Zdaj stisne ta, zdaj oni ročico pod tenko krilce. a takoj hiti zopet postavljat kamenčke. — Revice! saj se še niti ne zavedajo, kaj jim počiva tu pod rušo! Trudijo se, da olepšajo grob materi, a kaj jim je bila mati niti ne vedo. — Dve leti počiva že tu. Mož se ji je ponesrečil v Slavonskih šumah in ona se je te nesreče vstrašila tako, da je umrla, baš ko je mali Tonček prišel na svet.

Kaj li neki ona mlada žena tako bridko plače pred onim malim grobom!? Trava še ni prepregla zemlje, videti je, da je še nov, svež

grob. — Da, nova, sveža je tudi še rana, ki jo boli, peče v srcu. Tako rada je imela svojega jedinčka, tako ljubko so jo božale njegove drobne, mehke ročice in tako sladko je donel njegov mili, nežni glasek, kadar jo je klical: »Mama, mama!« — Pa tudi njega je poklical blede angelj smrti v boljši svet.

Ondi blizu velicega križa sredi pokopališča pri malem kamenitem spominku — koga vidim!? — Sosed naš stoji resno, mirno, kakor bi bil izklesan iz kamena. Zraven stoji deček kacih dvanajstih let. Skrbno popravlja lučice, da lepše, svetleje gore. Zebe ga že, rad bi šel domov, a ne upa si spomniti očeta. — Vsako leto na vernih duš dan prihaja z očetom semkaj na pokopališče, vsako leto, kar se spominja, stoje oče tako resno in nepremakljivo dolgo, dolgo časa tu. In če postane nemiren, pogleda ga oče resno in ostro in veli mu: »Moli za mater!« In on moli »očenaš«, »vero« in vse molitvice, kolikor se jih je učil doma in v šoli in vmes pristavlja: »Bog jim daj večni mir in pokoj!« za svojo ranjko mater, katere ni poznal.

Tamkaj krog onega groba je vse polno šolarjev. Nekajvencev leži na njem se širokimi trakovi, na katerih se svetijo velike zlate črke. — »Svojemu dobremu učitelju — hvaležni učenci« — Da, to je še oni venec, katerega je šolska mladina položila na krsto svojega pred pol letom, prerano umrlega učitelja. Shranili so ga in zdaj mu kinča grob. — Rodbine njegove ni tu, odšli so drugam, a vendar njegova gomila ni zapuščena. Njegov naslednik je poskrbel za to in glejte tudi otroci nočejo biti zadnji. Vsak skoro ima svečico. Lepo po redu jih zatikajo v mokro prst in vesele se, če tako lepo mrgolijo in migljajo »za rajnega gospoda učitelja«.

Toda, kako li to, da tam v kotu pri zidu ni lučic, da nič ne kinča zapuščenih grobov? Zdaj ali zdaj se morda še ustavi kaka sključena ženica ali vele ustne kacega starčka mimoide zašepečejo: »Bog jim daj večni mir« — a ni je roke, ki bi očistila mah, izpulila koprivam korenine, ki rasto tu. — E, to so grobovi zapuščenih! — Še v življenju morda niso imeli nikogar, ki bi jim brisal solze iz očij, a kedo naj se jih spominja sedaj, po smrti, zdaj, ko so morda njih trupla že davno razpadla v prah!?

O vi zapuščeni grobovi, koga li krijete, kdo počiva tu pod vami? Zastonj vprašujem!

In oko mi zre čez grobišče. Koliko grobov! Koliko nad in želj so tu zakopali! Kako so koprnela in hrepenela ta srca, ki zdaj prhne pod hladno zemljo! Da, ti črna prst mnogo kriješ ti strtih upov,

zamrle sreče! In vendar morda je prav, da jih kriješ ti vse te, ki spe tu smrtno spanje. O, morda jim je bolje, da spe tu pod rujavo rušo, nego da bi živeli. Koliko prevar bi jih morda še čakalo, koliko jada, koliko boleti! Zdaj pa spite tu tiho, ne drami svetni hrup vašega miru, prestali ste, prebili ste.

In pogled mi postaja turoben. Kaj mi še nameniš osoda, predno tudi mene polože v ozkej rakvi k počitku, kaj me čaka še, predno tudi mene zakrije črna prst! In ko pridejo potem zopet verne duše, ko bodo ljudje molili na grobeh, Bog zna poklekne li kdo tudi na moj grob, bo li katera solza močila grudo, pod katero bodo meni prhnele kosti, bode li iz katerih prsij puhtela molitev tudi za me v sveto nebo!? Bog zna! Morda bo tudi po mojem grobu stopala noga, morda bo tudi moj grob o vsakoletnej obletnici vernih duš pokrival le mah in trava!

In če tudi. — Glej tu v sredi se dviga križ, solnčni žarek prodril je skozi oblake in zdaj slika božanstveni sij krog Kristove glave. In meni prihajajo na um besede: »Jaz sem vstajenje in življenje, kdor v me veruje, bode živel vekomaj!«

Komu velja?

Na ženina ljubeč spomin
Privel jo je na grob njegov;
S solzami, vzdihni bolečin,
Nanj dela je šopek cvetov.

Sedaj na grobu vene cvet,
S solzami srčnimi zalit,
Kod on zvenel je v cvetu let,
Ki tu v gomili je zakrit.

Krilatec nežen kakor sen
Nad grobom žalno se solzi;
Komu velja pogled meglen,
Ki tožno mu na grob strmi?

Mar njemu, ki v gomili tu
Po trpkem boju spi mirno;
Mar je hudó za cvetje mu,
Tam v vznožju velo in suhó?

Nevesti mladi, se mi zdi,
Solzica biserna velja —
Krilatec beli se solzi
Nad grobom mrtvega srcá!

Zorana.

Literatura za mladino.

a otroke je najboljšje jedva dosti dobro, pravi slaven pedagog. A nikjer naj bi ne veljalo to v toliki meri, kakor baš pri knjigi. V obče obračamo veliko premalo pozornosti na čtivo, koje podajemo svoji deci. Da izgleda knjižica le približno dobro, da jo je le ta ali oni dobro recenziral, pa že jo dajemo v roke svojim otrokom brez pomisleka. Da bi pa tudi sami pregledali knjigo, da bi se prepričali o njenej vrednosti, to nam navadno ni malo ne pride na um.

Večinoma pa vladajo tudi prav čudni pojmi o dobrem čtivu za mladino. Da ima knjiga le dobro tendenco, da naslika malim čitalcem le uzorne junake in junakinje, ki so seveda končno vsi pohvaljeni, ali pa včasih v strašilo kakega zlobneža, kojega seveda tudi zadene zaslužena kazen, pa velja knjiga za prav izborna. Nihče ne vpraša, ima li knjiga res kak literaren pomen, je li v nji le trohica poezije, so-li ti otroci, njih stariši in učitelji tudi resnični, po življenju naslikani? Kaj do vsega tega, samo da jo otroci radi čitajo! Saj glavni namen je vendar ta, da sedijo otroci mirni, da ne kričijo in ne razsajajo po hiši, moteč svoje stariše, ki nimajo časa, ali pa dobre volje, da bi se pečali ž njimi. O, taka knjiga je izvrstno sredstvo prikovati nemirnega otroka k mizi!

Ali pa otroci res radi čitajo take knjige? Po lastnem prepričanju moram reči, da ne. Strogo tendencijoznih knjig otroci v obče ne marajo. »Man merkt die Absicht und wird verstimmt«. Ti mali kritiki pa tudi kaj kmalo spoznajo, da otroci res niso taki, kakor jih slika povest.

Tako pretirano dobri in modri niso nikjer, niti ne bodo, dokler bodo otroci res otroci. Namesto da bi jih posnemali, delajo glose ter se smejejo »dolgočasni knjigi«. Uspeh je tedaj negativen.

Istinito radi berejo otroci le povesti, ki se odlikujejo po mnogovrstnem dejanji, a tudi pri takih povestih se vglablajo jedino le v dejanje, požirajoč hlastno stran za stranjo. Saj jim tudi ne preostaja družega. Družega itak ni moči najti v takih delcih. Kakšno tvarino pa imajo navadno knjige? Ako so namenjene dečkom, kar kipijo šovinizma. Opisujejo samo vojske in boje s pretirano kričečimi barvami, »da zbujajo v dečku ljubezen do domovine in patrijotičen duh«. Ta smoter se pa na ta način le slabo doseže, pač pa se vzbuja v dečku, čitajočemu take nezmožnosti junaških činov — krvoločnost, da kar gori poželenja streljati Turke ali Indijance, kakor stekle pse.

Ali je to morda vzgoja, vredna devetnajstnega stoletja, v kojem se pogajajo vevlasti za splošno razoroženje? Dečki so že tako često le preveč brezsrčni. Naloga vzgoje naj bi tedaj raje bila, vzbujati v njih le blaga, človekoljubna čutila, mesto da bi jim silila v roke puško in meč.

Baš nasprotne so knjige za deklice. Te so pa brez konca in kraja sentimentalne, brezkrone. Sama pohlevnost, ponižnost — kakor nezabeljena postna juhica. Da i one niso stilistično nič boljše, je umevno že samo ob sebi. Osebe so seveda tudi vse pretirane in neresniče — brez trohice poezije — česa naj se tedaj otrok uči ob taki knjigi? Nič, prav nič. Samo njegova fantazija raste preko mere in njegova poželjivost po vedno novi snovi. A površnost, ki se je je otrok navadil pri čitanju, preide ž njim v njegovo zrelo dobo. Gluh in slep mora ostati tudi pozneje za kras jezika in poezije. Najboljši dokaz za to, kako so priljubljeni ničvredni kolportage-romani, kojih množica tudi ne čita, ampak — požira.

Mladina naj bi čitala samo res dobre stvari, ki imajo tudi literarno vrednost. Saj ni da bi morale biti pisane prav nalašč za otroke. Odbрати treba i za našo deco le ustavke prvih mojstrov ob kojih si morejo blažiti okus in srce. Da ni vse za otroške roke, je umevno. Zato pa tudi naj ne bi čitali otroci nikdar nobene stvari, koje ni prečital prej njihov vzgojitelj. Umna in izobražena mati bode izbirala sama čtivo svojim otrokom,

Koliko krasne poezije so nam podali uže naši pesniki prvaki. Ali ne bi bilo zaslužno delo, zbrati v avtologijo vse one lirične in epične pesmi, koje so udobne za nežno našo mladino. Koliko več bi jim koristila taka knjiga, nego slaba skrupcala, ki se sicer rimajo, a je poeziji podobno toliko, kolikor noč dnevu.

Prav tako imamo nebroj povesti iz peres naših prvih romanopiscev, koje smemo dati v roke prez pomisleka vsakemu otroku.

Paziti pa treba na otroka, kako čita. On ne sme knjig le prelistovati, ampak čita naj je pazno, počasi in z razumom, da si prisvoja krasoto materinskega jezika, da se mu odpre čut za krasno poezijo.

Nadalje naj bi čitali otroci več direktno poučnih, znanstvenih stvari. Sestavke iz zgodovine, mitologije, iz zemljepisa, prirodopisa in biografije veljavnih oseb. Kar je čital otrok v svojo zabavo, ostane mu v spominu veliko bolj, nego predmeti, o kojih čuje izza šolske klopi.

Seveda naj bi bile take knjige tudi ilustrovane in sicer dobro ilustrovane, kajti podoba še-le oživi mrtvo besedo ter ji daje pravo moč in veljavo. Žal, da delajo pri nas vse premalo za ilustracijo.

V obče pa naj mladina sploh ne čita preveč. Ozirati se je treba tudi tu na individualnost otrokovo. Ta bode morda rajši risal, oni bode zidal, drugi zopet modeliral, koloriral itd. Desetkrat bolj pametno je dajati otrokom opravila po njihovem nagnjenju in okusu, nego bedasto, brezmiselno siliti jih s knjigo, poleg koje si morebiti otrok pokvari samo okus — oči.

*

Na mostu.

Tam na mostu v hladnej senci
Jaz zamišljena postajam,
In s pogledom bistrih valčkov
Tožno si srce naslajam.

V tem pogledu želje vroče
Pa mi v srcu se vzbudijo:
Ko skrivnostno, bistri valčki,
Memo mene žuborijo.

Valčki srebrni, valčki čisti,
Z vami v daljo bi hitela,
In kot vi valove reke,
Jaz bi njega tam objela

Združena kot vi in reka,
Bi skoz žitje potovala;
V morju večnosti neskončne
Nerazdružno skup ostala.

Zorana.

Grof Lev Tolstoj.

(Dalje.)

»povestih za ljudstvo« uči Tolstoj, naj narod živi po zapovedih božjih, naj dela dobro in naj se ogiblje hudega. On priporoča ljudstvu, naj ne izgublja, kar je v njem dobrega, zajedno pa nam kaže sposobnosti nenaobraženega naroda, sposobnosti, kojih nimajo izobraženci. V teh delih nas Tolstoj uči, naj se ustavljamo zlu z vso silo ter žrtvujemo sami sebe za dobro našega bližnjika, naj se ne maščujemo, naj živimo zmerno, ljubimo delo, da se ogibljamu pijančevanja, naj ne iščimo časti in bogastva, naj mirno potrpiamo in naj drage volje opravičamo.

Te povesti za narod so se tiskale v nebrojnem številu ter se širile med ljudstvom za mal denar ali zastonj. Pisane so vse tako, da jih more tudi prostak razumeti ter so strogo moralne in za narod vprav spasonosne.

Napisane so s pravim realizmom prav srečno pomešanim z idealizmom in fantazijo; vpletenih je v nje tudi več dramatiških prizorov vprav silnega efekta ¹⁾).

Po teh pripovedih za ljudstvo, v katerih je opisal življenje priprostih ljudi, je spisal Tolstoj prekrasno delo: »Smrt Ivana Iljiča«, ki je slika iz prosvitljenega sveta.

Predstavlja nam v tej povesti človeka izmed prosvetljencev in sicer enega najboljih, ki ni storil nikoli nič slabega pa tudi dobrega ne.

Obično nam je Tolstoj kazal vedno le dobre strani narodovega življenja, da bi pa kdo ne mislil, da je v priprostem ljudstvu le dobro, podal nam je, v drami: »Moč tmine« grozno sliko iz življenja priprostega ljudstva, pokazal nam zlo in uzroke njegove. S tem nam je dokazal, da ima sigurno, pravično in nepristransko oko, da se ne daje voditi od predsodkov, ampak da mu je pred vsem za istino.

Evropska kritika je celó slabo umela to dramo, umela ni niti težnje niti svrhe pisateljeve niti različnih značajev v drami. V Rusiji je pa nasprotno dosegla drama silen vspeh.

Tolstoj jo je prečital carju in carici. Car je bil prav vznesen radi divnega slikanja priprostega ljudstva. Cenzura je vendar zabranila, da bi se ta drama predstavljala v javnih gledališčih ter se je smela čitati le v privatnih društvih.

Leta 1891. je izdal Tolstoj drugo dramo »Plodovi prosvete«. To je slika vsakdanjega življenja prosvitljenega društva.

Čitatelj ali slušatelj te drame se vprašuje: so li ti ljudje srečni? imajo li plemenitih čustev, visokih idealov; ali zasluži prosveta, da se jo hvali, po svojih znanih društvenih rezultatih? Tu vidimo imovito rodbino, ki živi brez resnega posla, izgublja svoj čas v posetih, zabavah, igrah in ljubimkanju. Denarja jim preskrbujejo kmetje, ki jim obdelujejo zemljo, v hiši imajo slug in služkinj, kuharjev in kuharic koji vršijo vse ostale dolžnosti.

Gospodi ni treba družega nego da se varujejo — mikrobov!

Vsako uro jedó okusne jedi, tako, da se čudijo celó sami kmetje, kako more gospoda toliko snesti. Sinovi ne spoštujejo roditeljev, zabredejo v dolgove in razsipajo denar. Odrasle osebe se ne sramujejo. Žene — celó dorasle — hodijo v izrezanih oblekah ponašaje se s polnostjo. Sluge so jim kakor neke osebe vstvarjene za zabavo in ko jih izrabijo in pokvarijo, podé jih od sebe, kakor so storili z Natašo v

¹⁾ To bi bile primerne povesti za »Slovenske večernice« Družbe sv. Mohorja!

(Op. pis.)

tej drami. Ta gospoda brez vere čuti vendar, da mora verovati nekaj ter veruje v — praznoverje in v spiritizem!

Pisatelj nam je hotel pokazati v tej drami sliko iz vsakdanjega življenja, brez dramatiških spletk, a gledalci morejo sami sklepati, kakor jim je drago.

To dramo so predstavljali prvi krat sinovi in prijatelji grofa Tolstega v Jasnej Poljani 30. decembra 1889. Drugi krat so jo predstavljali 15. aprila 1890. v Tuli a tretji krat leta 1896. v »Kitajskem gledališči« v Carskem selu.

V »Krajcerjevej sonati« nam hoče Tolstoj pokazati, koliko moralno zlo je ženitev, ne ženitev sama na sebi, ampak kakor se ona v društvu zlo vpotrebava.

Že v drugih svojih delih se je Tolstoj dotaknil vprašanja o zakonu.

V »Obiteljski sreči« je pokazal, da zakon, koji se omejuje le na vzajemno strast zaročnikov, ne more trajati srečen. Strast mora odstopiti novi ljubavi, ljubavi do dece kakor se je v Mariji vžgala ljubezen, ne do moža kakor človeka, ampak kakor očeta njenih otrok. V »Vojni in miru« vidimo nesrečni zakon Petra Bezuhova z Jeleno zato ker je on iskal v njej le ženske lepote. V »Ani Karenjini« presaja Ana Vronskemu, ker ne išče v njej družega razven naslade.

Proti »Krajcerjevi sonati« se je mnogo pisalo v Evropi in Ameriki, v raznih knjigah in časopisih, razpravljalo se je na sestankih in v akademijah ter se Tolstega vsled te knjige skoro obče obsojalo.

Da sam razloži svoje novele, je napisal in izdal l. 1890. dodatek ter navel razne dokaze svojim trditvam iz prirodoslovja, zgodovine, filosofije in teologije.

(Dalje prih.)

Književnost in umetnost.

Čuvaj se Senjske roke! Zgodovinska povest. Hrvatski spisal Avgust Šenoa, poslovenil F. Š. Cvetkov. Natisnila, Izdala in založila tiskarna konsorcija lista »Edinost« v Trstu. (Ponatis iz »Edinosti«). Cena 35 kr. s pošto 40.

Šenoa, ta jako priljubljeni hrvatski pisatelj, omilil se je tudi nam Slovencem. Njegove zgodovinske povesti se čitajo z osobitim zanimanjem.

Dasi je Šenoa pisal v takej hrvaščini, ki je umljiva vsakemu Slovencu, četudi ni nikoli čital hrvaškega, vendar bode ta prevod

jako dobro došel posebno nekemu delu našega ženstva, ki nima potrpljenja, da bi mislilo na jezik, ko je zanimajo dejanja.

Lično knjigo priporočamo prav toplo.

Ruski pevci v Parizu. Pod tem zaglavjem čitamo v »Figaro«: »Slavna pevska družba gospe Ivanove je v našem mestu. Včeraj smo povedali, da nas je družba razveselila s tem, da je pela najprej v Figarovem salonu. Družba bode pela v gledališču Marigny na Champs-Elysées. Ostane med nami le kratko, ker je pozvana v London po angleški aristokraciji. Skupina umetnikov je vredna naslednica slavno družbe Slavjanskega, ki je vsem, ki so je slišali, še v živem spominu od zadnje izložbe.

V resnici ni nič lepšega, nič čarobnega in zajedno bolj melanholičnega nego ti mešani zbori, ki pojo z najpopolnejšo perfektnostjo najbolj ganljive in najbolj naivne proizvode slovanskega genija.

Družba obstoja iz tridesetih ženskih, ki so nekatere jako, nekatere manj krasne. Vse pa imajo čudovito diven glas, spremljajo jih glasovi moških, ki so mogočni in globoki kakor orglje. Obležene so v imenitno nošo štirinajstega stoletja, v svilo posito s zlatim brokatom po raznih modelih in raznih nijansah. Sedè v polukrogu, občinstvu nasproti (možje stojè za njimi), pojo nepremične in resne s sanjavimi očmi oprtimi v praznoto. Vsa otožnost neskončnih step, vsa žalost mrzlega sneženega neba odseva iz njihovih oči in iz njihovih pesmi. Ko pa prehajajo njih srce trgajoče melodije v vzklík nevolje ali ljubezni, ali ko se te melodije izlivajo v plesni ritjem, tedaj se mahoma prikaže pred vašimi solznimi očmi vsa divja in naivna strast slovanskega plemena.

Da, vaše oči morajo biti solzne, kajti nobena glasba na svetu, noben orkester ni tako ganljiv, kakor so ganljive te lepe žene in ti močni možje priprosto pojoči svoje pesmi tako resne, sentimentalne in polne ognja.

Treba reči, da pojo z največjo dovršenostjo, z nekim »ensemblom« neznanim našim francozkim zborom. Ali njihovi glasovi so vsi čisti, sveži in gotovi. Vsak izmed pevk in pevcev je umetnik in njihovi solisti so izbrani izmed cveta ruskega gledališča in znajo peti — in s kakim glasom! — v največjem pomenu besede umetniški.

Voditeljica družbe je gospa Ana Zaharovna Ivanova, ki je že petintrideset let na čelu svojemu zboru. To je žena, ki je v Rusiji jako popularna in dvoru jako priljubljena. Njeno družbo vabijo v palače, ko slavijo aristokratje kako redko slavnost.

V Rusiji ni nobenega zbora, ki bi bil temu enak po vrednosti posameznih pevcev umetnikov, ni po glasu ni po bogatih kostumih.

Večji del pevk in pevcev, ki sestavljajo družbo, so izišli ali iz Petrogradskega ali iz moskovskega konservatorija.

V Parizu bodo peli najbolj znane arije iz ruskih oper in narodne slovanske pesmi. Veliki ruski skladatelji so nalašč za to družbo zložili več romanc z imenitnimi solo, koje pojo najboljši pevci iz družbe, ki so plačani kakor »veliki tenorji«.

Sedaj so ti pevci med nami. Ko so ostavili Rusijo, jim je nek veliki knez voščil srečno pot sè sledečimi besedami:

»Vi potujete v Francijo, kjer vas sprejmejo lepo. Pojte jim tako kakor požete tukaj in gotovo dosežete vspeh, kojega zaslužite. Bog z vami!«

Prekrižali so se in odpotovali sè srcem polnim nàd.

Mi jih pojdemo nocoj in vsak dan občudovat, občudovat nje in duha njihove dežele, odkoder so prinesli sladke in otožne pesmi«.

Razno.

Zavod sv. Nikolaja v Trstu. V torek, dne 1. t. m. je bil prvi koncert v prid zavodu sv. Nikolaja. Veselica se je vršila v Redutni dvorani gledallšča »Politeama Rossetti«, ki je bila vsa natlačeno polna. Največje zasluge za ta koncert moramo pripisati predsednici zavoda, gospej Ponikvarici, ki je zopet spravila na oder igro »Stari Ilija«, ki je privabila toliko občinstva. Razven igre je bil še govor predsedničin in tamburanje, katero je izvajal med djanji mešani tamburaški zbor iz Rojana.

Po svetu. Dekadenti so zopet brez — kralja. Bog zna, kaj je vzrok, da krona kraljevska v deželi dekadentni tako hitro menjavá svoje nosilce. Ni temu davno, odkar je umrl Verlaine, ta ženijalni pevec iz kraljevstva dekadentnega, eto, javljajo, da je naslednjik njegov Stephan Mallarmé ostavil svoje verne, »Mercur de France«, »Revue blanche« in »La Plume«, zopet plakajo in — iščejo novega kralja, novega poglavarja. In niso v nepriliki. Še pečejo si, da bo Jean Moreas kakor nalašč za — kralja. Vsaj izda v kratkem v založbi lista »La Plume« svoje duševne odmeve »Les Stances« — na japonskem papirju. Jeden eksemplar bo veljal 40 frankov ...

O umršem Mallarmeu se piše po listih jako mnogo. Lepo studio o njem je napisal Pica v zadnjem broju »Wiener Rund-

schau«-a. Spomnil se je Mallarmeja tudi Max Nordau, znani nemški filozof. Napisal je o pokojniku v »N. Freie Presse« (prevod prinaša zagrebški »Vienac«!) uprav grozen feljton, kjer se norčuje iz njega, iz pisca in iz osebe. Tega pa, mislim, Mallarmé ni zaslužil. Bil je dekadent z dušo in s telesom, no in dekadenca je naravna posledica razvitka v literaturi. To opažam ne samo v francozki, temveč tudi pri nas doma v Hrvatih in Slovencih... Res, da so dekadenti včasih zelo smešni, ali smešni so i naturalisti in idejalisti! Mi velimo: svaka sila do vremena. To velja tudi v književnosti.

Čitačoč Przbycsewskiego: »Epipsychdion«, naletel sem na odstavek, ki je vreden, da ga tu priobčim v prevodu, »Jaz nisem jaz. Jaz sem Ti — Bog, svet, priroda — pa kaj si ti, ti večna tajinstvenost, večni posmeh. Nisem človek. Sem nadčlovek, brez vesti, ukruten, vznešen in dobrotljiv. Sem priroda: nimam vesti, no, ni ona je nima... nisem vreden obžalovanja, no, ni ona ga ni... Da: nadčlovek sem«. (In sedaj mozgaj in mozgaj, pa razumi, pa bodi i sam dekadent!)

V Čehih se je dekadentizem precej razvil, in to ne samo med svobodomiselnimi, temveč i mej klerikalci. Pogledajte samo v letošnji »Nový život«, če ni to vse skupaj dekadentno (če tudi samo na zunaj!). V obče: Čehi zelo napredujejo. Dalje časa motrim že njihovo duševno življenje in čuditi se moram. N. pr.: ženski pokret se je v nas Slovencih še le vzbudil, v Hrvatih še spi — nasprotno je v Čehih že v najlepšem cvetu. »Ženske Listy« že izhajajo 26 let. Sedaj jih urejuje znana pisateljica Eliška Krasnohorská-Pechová. Zalaga jih pa žensko češko društvo, — »Ženský svět« izhaja šele drugo leto. Če pogledaš vanj, se mu čudiš. Izborna redakcija: urejuje ga Tereza Nováková. V dosedanjih zveščicah je izhajala krasna studija Olge Příbylove: »Ruska žena z lidu«. Podučen je tudi spis: Divčí Lycea ve Franciji. »Ženske listy« in »Ženský svět« sta lista za bolj izobraženo ženstvo. Ali i manj omikane deklice in gospice niso pozabljene. Za te pak izhaja 2krat na mesec v Brnu na Moravskem »Ženský List«, časopis pracujici třídy ženskeho pohlavi. Motto mu je: I ženy žádají svou důstojnost lidskou. V 19. broju se je izvršil lep članek »Dělnice tabakových tovarů«. Opozarjam nanj. Važen je i za nas! — Ker sem pa že pri ženskih listih, naj še omenim »žensky list pre poučení a zábavu: »Dennica« bratov Slovakov. Pošteno sem se začudil, videč ga, a še večje je bilo moje začudenje, ko sem prelistal par člankov. Urejevateljica je Teresa Vansová v Pile (pošta Fiszolž). List pak izhaja mesečno v Ružemberku (Rozsahegy, Ogersko) ter stoji — jeden forint! Slovaki — delajo! Osobito je postala mladež marljiva. Zbrala se je

okoli revije »Hlas«, ki je počela izhajati pred dobrimi tremi meseci. S posnemanja vredno odločnostjo je nastopila ta mladež, dela dobro, dal Bog, da bi vstrajala! O idejah tega lista sta obširno poročali »Narodna Misel« in »Nova Doba«.

Tudi Poljakinje, te ponosne hčerke nekdanje slavne Poljske, delajo marljivo. Eliza Orzeszkowa, nam že znana po »Stari Romanki« (»Slov. knjiž.« 6., 7. broj) je izdala pred kratkem zbirko novel »Iskry« — Marija Konopnicka pa tri povesti: »Dým«, »Nas za szkapa«, »Głupi Franek« v lepo ilustrovanem izdanju. Kritika češka (Literární Listy) hvalijo. Ker sem pa že pri Poljakihi, naj povem še to, da je oni traged »Żelazowski«, o katerega igranju sem poročal »Slovenki« iz Zagreba, postal režiser Lvovskega gledališča in da se pripravlja na uloge Jana Krstitelja od Sudermanna, Cyrana de Bergerac od Rostanda, Johna Gabriela Borkmanna od Ibsena in kralja Oidipa od Shakespeara. (Kaj, ko bi povabili tega trageda enkrat v Ljubljano?!)

Še nekaj predno zvršim. Zadnjič sem v neki tukajšnji akademični čitalnici opazil list pod naslovom: »Češka Mladež«. Radoveden, kaj je to, ga vzamem v roke in listam. Vzradostil me je že program! Redaktor Jan Dolenský pravi na platnicah »že chce Č. Mladež byti českým synum a dceram upřímným přítelem ve chvílích oddechu, že chce je nejen baviti u přiměřeně poucovati, ale zejména již od útlého mládí buditi a živiti v srdcích jejich lasku k rodné zemi, k materskému jazyku, že chce seznamovati je se vrším, co draho a svato každému srdci českému, jakož i s veleslavnou světodejnou minulostí našich předků, s lidem, řečmi a vlastmi druchých slovanských národů a tím buditi myšlenku pospolitosti a vzájemnosti slovanské«. No, in kakor se iz lista samega razvidi, to niso fraze. Eto, da vidimo! V rubriki »Slovanska čítanka« podava pod naslovom: Ruska cvičení Vaclav Broj kos praktične ruske slovnice, ki se nadaljuje ter omogočuje poznavanje tega za nas tako prepotrebne jezika. Članek »Slované« ima kratek pregled vseh Slovanov ter zemljevid zemelj slovanskih. Mladi čitateljčki zamorejo takoj videti, koliko nas je. Da je pa slika popolna, eto na platnicah »spominskih dnij«, kjer se kratko pripoveduje, kaj se je ta in ta dan v tem le mesecu (za kateri izide list) pred mnogimi leti v Čehih zgodilo.

»Češka Mladež« ima za motto lepe besede odličnega pesnika Svatopluka Čecha:

Hajme sobě v lidstva ruchu
Vlastní barvu, vlastní zvuk,
Vlastní pečet svěmu duchu,
Svěmu srdci vlastní tluk. —

Adolf Černý pak je počel izdavat »Slovanský Prehled«, katerega že v naprej priporočam Slovencem, saj nam je Černý, ta poznavalec Slovanov in pesnik sam dovolj svedok. kakšen bo list. Praga, 15. oktobra.

Ant. K. Gorjančev. *Winkler Anton*

Doma.

Prvi pogoj, da cvetlice v lončkih prospevajo, je rahla zemlja. Gozdna zemlja, potem taka, ki se dobiva iz trhljih štorov, ta se včasih težko dobi, pri roki je pa vedno kavina gošča, katera se najprej posuši in potem pomeša z zemljo v lončkih. Taka zmes je jako lahka in pospešuje razvoj cvetic na prav preprost način.

Bliščeči škrob. Najbolji rižev škrob se omesi z vodo v precej trdo goščo. Med neprestanim mašanjem se priliva vrele vode. Na 125 g. škroba se doda lepega, čistega belega voska za jeden oreh, košček sladkorja in v vodi, katera se priliva, raztopi se jedna zličica boraksa.

Zoper ozeblino se priporoča kopanje ozebljih udov z močno zavrelico jelkinih igel. Igle se morajo kuhati 2 do 3 ure in v tem mlačnem čaju se ozebli udje drže 10 do 15 minut.

Kako se preiskuje pitna voda z ozirom na nje užitnost. Pol-litrska steklenka se naliže do $\frac{3}{4}$ prostora in potem se vrže v njo 1 zličica semletega čistega sladkorja. Steklenka se zamaši ter postavi na toplo. Ako se tekom 36 do 48 ur ne prikažejo v vodi beli kosmiči ali ako sploh voda ni postala mlečnata, tedaj je užitna.

Listnica uredništva. Argo. Pravijo, da je slabo za početnike, če so preplodoviti. Intoste vi v visoki meri. Poleg dobršne oblike ni najti v Vaših pesmih nobenega gorkega čuta in ponajveč samo banalne misli. Gotovo ste še jako mladi. Morda Vas pridna vaja in resni čas dozorita kdaj v dostojnega pesnika.

E. K.—u. Zakaj promenite v Svoji pesmi »Prodal bi raj« v drugi kritici mero? Dik-cija je precej lehkotna, a sem ter tja ste pregostobesedni. Ali menite, da bi se Adam in Eva ne bila ljubila, ko bi ne bila grešila? Na to neutemljeno supozicijo se opira Vaša pesem, a tega mnenja nisem ne jaz, ni verska tradicija, ni avtoriteta. Sicer pa kažete lep dar! Le pogumno in jasno!

